AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
http://ageconsearch.umn.edu
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

pISSN 1899-5241
eISSN 1899-5772

Journal of Agribusiness and Rural Development

www.jard.edu.pl

1(31) 2014, 21-29

RELACJE POMIĘDZY KRAJOWYM I UNIJNYM FINANSOWANIEM WYDATKÓW BUDŻETOWYCH NA SEKTOR ROLNY W POLSCE W DŁUGIM OKRESIE

Andrzej Czyżewski, Anna Matuszczak
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Abstrakt. Celem artykułu była ocena dynamiki środków kierowanych z budżetu krajowego i unijnego oraz ich proporcji w realizacji polityki rolnej w Polsce w długim okresie, tj. w latach 2000-2014 (15 lat), z wyróżnieniem okresu przed i po akcesji do UE, a także ze szczególnym uwzględnieniem pierwszej pełnej perspektywy budżetowej (2007-2013), w której Polska partycypowała. Przebadano ogólne wydatki w krajowym i unijnym budżecie rolnym na sektor rolny w Polsce. Dało to podstawę do ukazania tytułowych relacji krajowego i unijnego finansowania wydatków budżetowych polskiego sektora rolnego.

Słowa kluczowe: budżet rolny, środki krajowe i unijne

WPROWADZENIE

Wskazanie na relacje w finansowaniu polskiego sektora rolnego w latach 2000-2014 jest kwestią ważną z kilku powodów. Po pierwsze, wyraźnie zwiększone, po integracji z UE, wydatkowanie środków na tytułowy sektor jest główną przyczyną dokonanego skoku cywilizacyjnego w krajowym rolnictwie, który jest odzwierciedlony przede wszystkim w zmniejszającym się dysparytecie dochodów rolniczych, wyposażeniu infrastrukturalnym czy rosnącej efektywności alokowanych zasobów. Po drugie, istotne jest, na ile zachodzące procesy są determinowane przez wydatki budżetu krajowego, a w jakiej mierze zawdzięczamy je finansowaniu ze środków wspólnotowych. Po trzecie, należy sprawdzić, czy nasila się tendencja do „uzależnienia" od budżetu UE rozwoju sektora rolnego w Polsce. Dlatego też, celem głównym artykułu jest ocena dynamiki

Copyright © Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu

Adres do korespondencji – Corresponding author: prof. dr hab. Andrzej Czyżewski, Katedra Makroekonomii i Gospodarki Żywnościowej, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, al. Niepodległości 10, 61-875 Poznań, Poland, e-mail: kmigz@ue.poznan.pl

środków kierowanych z budżetu krajowego i unijnego oraz ich proporcji w realizacji polityki rolnej w Polsce w latach 2000-2014, oddzielając okres przed i po akcesji do UE. Badaniu poddano ogólne wydatki w krajowym i unijnym budżecie rolnym na sektor rolny w Polsce, co umożliwiło wskazanie tytułowych relacji krajowego i unijnego finansowania wydatków budżetowych polskiego sektora rolnego.

WYDATKI NA SEKTOR ROLNY W POLSKIM BUDŻECIE

Wydatki krajowe na sektor rolny to środki budżetowe skierowane do tytułowego sektora, pozostające w dyspozycji ministra rolnictwa i rozwoju wsi. Analizowany okres można podzielić na trzy przedziały czasowe: pierwszy – zdeterminowany perspektywą akcesji Polski do Unii Europejskiej (2000-2003), drugi – obejmujący lata poakcesyjne (2004-2009) oraz trzeci, gdy Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) przejął obsługę nowo utworzonego, odrębnego Budżetu Środków Europejskich (BŚE) (od 2010 roku). Dodatkowo, w latach 2007-2013 wydatki na sektor rolny były realizowane w ramach pełnej perspektywy finansowej.

Do 2003 roku wydatki w ramach budżetu rolnego nie napawały optymizmem. Trudno było uznać, że rolnictwo było preferowane w polityce rządu – udział wydatków na sektor rolny w wydatkach budżetowych wykazywał tendencje stagnacyjne na poziomie oscylującym ok. 2,2% wydatków budżetowych ogółem, z niebezpiecznymi spadkami, jak w 2002 roku do poziomu poniżej 2% (tab. 1, rys. 1). Można także uznać, że sytuacja

Tabela 1. Wydatki na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne oraz Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w budżecie państwa w latach 2000-2014
Table 1. Expenditure on agriculture, rural development and agricultural markets and the Agricultural Social Insurance Fund in the state budget in 2000-2014

Wyszczególnienie Specification	Przed akcesją do UE – Before the accession to the EU				
	2000	2001	2002	2003	średnia average
Wydatki na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne (mln zł) Expenditure on agriculture, rural development and agricultural markets (million zł)	3 759,6	3 470	3 261,3	4 428,9	3 730
Udział wydatków na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne w wydatkach budżetowych ogółem (%) Share of spendings on agriculture, rural development and agricultural markets in total budgetary expenditure (%)	2,43	1,9	1,98	2,29	2,2
Udział wydatków na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne oraz KRUS w wydatkach budżetowych ogółem (%) Share of spendings on agriculture, rural development and agricultural markets and ASIF total budgetary expenditure (%)	11,49	10,6	10,68	10,36	10,8

Tabela 1 – cd. / Table 1 – cont.

Wyszczególnienie Specification	Po akcesji do UE – After the accession to the EU						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	średnia average
Wydatki na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne (mln zł) Expenditure on agriculture, rural development and agricultural markets (million zł)	5 729,4	7 999,5	8 379,1	17 137	19 617	19 380	13 040
Udział wydatków na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne w wydatkach budżetowych ogółem (%) Share of spendings on agriculture, rural development and agricultural markets in total budgetary expenditure (%)	2,89	3,29	3,74	6,62	6,32	6,02	4,81
Udział wydatków na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne oraz KRUS w wydatkach budżetowych ogółem (%) Share of spendings on agriculture, rural development and agricultural markets and ASIF total budgetary expenditure (%)	10,69	10,22	10,43	12,47	11,4	11,32	11,09
	2010	2011	2012	2013	2014	średnia average	
Wydatki na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne (mln zł) Expenditure on agriculture, rural development and agricultural markets (million zł)	12 901	12 704	11 572	11 588	10 818	11 916	
Udział wydatków na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne w wydatkach budżetowych ogółem (%) Share of spendings on agriculture, rural development and agricultural markets in total budgetary expenditure (%)	4,45	4,04	3,52	3,36	3,33	3,74	
Udział wydatków na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne oraz KRUS w wydatkach budżetowych ogółem (%) Share of spendings on agriculture, rural development and agricultural markets and ASIF total budgetary expenditure (%)	9,83	9,09	8,34	8,39	8,48	8,83	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Corocznych opinii budżetu rolnego dla lat 2000-2013 sporządzonych przez Andrzeja Czyżewskiego w formie ekspertyz dla Kancelarii Senatu RP bazujących na analizie projektów i wykonania ustaw budżetowych za poszczególne lata.

Source: own elaboration on the basis of annual agricultural budget for the years 2000-2013 prepared by Andrzej Czyżewski in the form of expertise to the Chancellery of the Senate based on project analysis and implementation of the budget laws for the relevant year.

sektora rolnego pogarszała się od początku transformacji gospodarki Polski, a czynione przez lata zaniechania świadczyły o postępującej marginalizacji problemów rozwoju rolnictwa, wsi i rynków rolnych w kolejnych budżetach państwa. Do 2003 roku sytuacja ekonomiczna gospodarstw rolnych wobec pozarolniczego otoczenia nie ulegała poprawie;

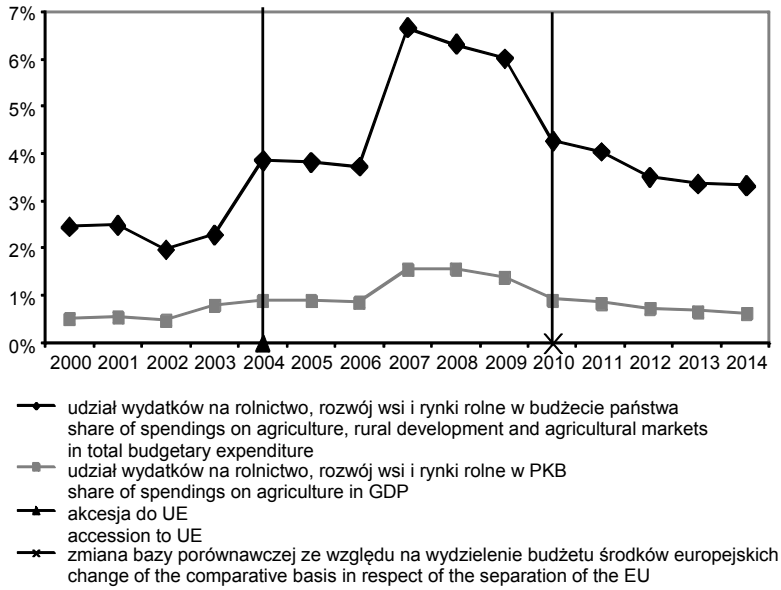

Rys. 1. Udział wydatków na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne w budżetach państwa oraz PKB w latach 2000-2014 (%); *porównania do poprzednich lat odnoszą się do zapisów w ustawach budżetowych, **wydatki na sektor rolny to wydatki na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne wraz z budżetami wojewodów oraz rezerwami celowymi z pominięciem środków na współfinansowanie i prefinansowanie celów oraz programów unijnych, a także KRUS
Źródło: jak w tabeli 1.

Fig. 1. Share of spendings on agriculture, rural development and agricultural markets in state budgets and GDP in 2000-2014 (%); *comparison to previous years refers to the records in the Budget Acts, **expenditure on the agricultural sector is spending on Agriculture, rural development and agricultural markets along with the budgets of provincial governors and specific provisions excluding funds for co-financing and pre-financing objectives and programs of the EU and the ASIF
Source: as in Table 1.

przeciwnie, dystans cywilizacyjny dla większości z nich wzrastał, a degradacja ekonomiczno-społeczna pogłębiała się. Przewidywane w ustawach budżetowych nakłady nie były w stanie załagodzić podstawowych problemów rolnictwa i polskiej wsi, takich jak chociażby dysparytet dochodów, wykształcenia czy stanu infrastruktury społecznej, mimo że z wydatkami na sferę socjalną – Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) – ich udział wynosił średnio 10,8% (tab. 1) [Czyżewski i Matuszczak 2012].

Od 2003 roku notuje się wyraźne „odbicie" w postaci trwałego, realnego wzrostu wydatków budżetowych na sektor rolny i jednocześnie zmianę dotychczasowych relacji oraz tendencji. Średni udział wydatków na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne wraz z KRUS właściwie nie uległ zmianie (znikomy spadek o 0,2 pkt. proc.), ale zmieniła się relacja wydatków na cele rozwojowe do wydatków na pozostałe cele, głównie o charak-

terze socjalnym. Po raz pierwszy pojawiła się szansa na bezpośrednią poprawę sytuacji dochodowej krajowych producentów rolnych oraz procesów reprodukcji w ich gospodarstwach z tytułu ponad dwukrotnie wyższych nakładów (średnio w latach 2003-2009 – 4,81%) na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne z budżetu krajowego. Przełamywanie sytuacji recesyjnej w Polsce dokonywało się poprzez poprawę warunków makroekonomicznych funkcjonowania gospodarki, w których dostrzegano szanse na zahamowanie rosnącej degradacji polskiego rolnictwa oraz wsi. Zwiększone nakłady budżetowe nie były oczywiście w stanie od razu rozwiązać podstawowych problemów sektora rolnego w Polsce, gdyż wymagało to wielu lat konsekwentnej polityki rolnej.

Po 2009 roku sytuacja uległa zmianie, ale jedynie z rachunkowego punktu widzenia – nastąpiła zmiana w funkcjonowaniu budżetu rolnego, gdyż Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) przejął obsługę utworzonego 1.01.2010 roku Budżetu Środków Europejskich i przez to stał się centralną instytucją obsługującą dochody i wydatki powstające w rozliczeniach z UE. Poskutkowało to oddzieleniem tych środków od dochodów, wydatków i deficytu krajowego budżetu[1]. Tym samym tylko w wymiarze rachunkowym nastąpiło obniżenie udziału wydatków na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne po 2010 roku (tab. 1). Niemniej środki te obniżały się realnie odpowiednio o: 3,92% w 2014 roku, 7,55% w 2013 roku, 12,9% w 2012 roku i 14,8% w 2011 roku w stosunku do roku poprzedniego. Natomiast środki te, powiększone o wydatki na KRUS, dają w 2014 roku udział 8,48%, czyli znajdują się na poziomie zbliżonym do ubiegłych lat, tj. 8,39% w 2013 roku, 8,34% w 2012 roku oraz niższym aniżeli w latach poprzednich, kiedy wynosiły 9,1% – w 2011 roku i 9,83% – w 2010 roku.

WSPARCIE POLSKIEGO ROLNICTWA ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Budżet unijny różni się od budżetów krajowych, gdyż Unia Europejska nie finansuje bezpośrednio zadań, które ma w swojej funkcji redystrybucyjnej do spełnienia krajowa polityka fiskalna, natomiast opiera się na założeniach o charakterze ogólnoeuropejskim. Wydatki są dokładniej adresowane, dzięki czemu jest możliwe koncentrowanie się na tych dziedzinach, gdzie wydatkowane środki wnoszą oczekiwaną przez Unię Europejską wartość dodaną. Finansowane są przeto te działania, które legitymizują funkcjonowanie Unii Europejskiej, a ich realizacja jest bardziej efektywna dzięki wspólnemu finansowaniu i kontroli. Stąd też wspiera się z niego m.in. wspólne polityki, które państwa członkowskie postanowiły realizować na szczeblu Unii Europejskiej, jak np. wspólną politykę rolną (WPR).

W ramach rozliczeń Polski z UE przepływy finansowe zostały ocenione poprzez uwzględnienie środków z UE na wydatki związane i niezwiązane z prefinansowaniem programów operacyjnych, w tym także bezzwrotnych (poz. 1. w tab. 2) oraz tych, prze-

[1] Przed 2010 rokiem BGK udzielał kredytu na zadania zlecone przez Komisję Europejską w ramach wspólnej polityki rolnej poprzez prefinansowanie i współfinansowanie tych działań, co było zapisane w Ustawie Budżetowej. Jednocześnie odnotowano te same kwoty, które Komisja Europejska zwracała po około półtora roku. Po 2010 roku zmieniły się zasady prefinansowania i Budżet Środków Europejskich jako odrębny (poza krajowym) ukazuje jedynie faktycznie realizowaną kwotę wydatków.

Tabela 2. Rozliczenia Polski z Unią Europejską w latach 2004-2014 (mln zł)
Table 2. Polish settlements with the European Union in 2004-2014 (mill zł)

Lp. No	Wyszczególnienie Description	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1	Środki z UE EU funds	1 951,7	3 499,0	1 935,1	2 036,0	1 993,8	124,5
2	Środki na prefinansowanie SPO i WPRiR Funds for pre-SOP and CAP	3 405,5	5 029,4	8 992,4	9 778,0	12 934,0	16 169,5
3	Współfinansowanie i finansowanie WPRiR w sektorze żywnościowym[a)] Co-financing and financing WPRiR in the food sector[a)]	2 211,4	1 804,8	4 821,2	4 454,5	6 766,7	5 439,2
4	Środki z UE razem[b)] EU funds together[b)]	5 357,2	8 528,4	10 927,5	11 814,0	14 928,9	16 293,9

Lp. No	Wyszczególnienie Description	2010	2011	2012	2013	2014
1	Środki z UE EU funds	–	–	–	–	–
2	Środki na prefinansowanie SPO i WPRiR Funds for pre-SOP and CAP-together	15 993,4	22 766,2	21 265,4	24 171,4	26 150,0
3	Współfinansowanie i finansowanie WPRiR w sektorze żywnościowym[a)] Co-financing and financing WPRiR in the food sector[a)]	4 774,3	4 726,1	10 507	12 238	12 845

[a)]Potrzeby resortu rolnictwa w zakresie wydatków w części 83 – Rezerwy celowe, które obejmują środki na współfinansowanie i finansowanie programów z udziałem bezzwrotnych funduszy z UE, a także dopłat obszarowych i innych płatności w ramach wspólnej polityki rolnej i rybackiej.
[b)]Środki z UE razem – to suma pozycji 1 i 2.
Źródło: jak w tabeli 1.
[a)]The needs of the Ministry of Agriculture of the expenditure in part 83 – Provisions, which include funds for co-financing and financing programs involving non-repayable funds from the EU, as well as area payments and other payments under the common agricultural policy and fisheries.
[b)]EU total funds is the sum of items 1 and 2.
Source: as in Table1.

znaczonych na finansowanie i współfinansowanie wspólnej polityki rolnej i rybackiej, w tym PROW 2004-2006 i 2007-2014 (tab. 2). Środki z UE w badanym okresie były związane przede wszystkim z finansowaniem funduszu SAPARD[2] (w pierwszych latach

[2] SAPARD (ang. *Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development*) – unijny program finansowego wspierania programów dostosowywania rolnictwa do gospodarki rynkowej w krajach stowarzyszonych, oczekujących na członkostwo w Unii Europejskiej. Powstał w 1999 roku, w celu udzielenia pomocy krajom kandydującym w przygotowaniach do wzięcia udziału we Wspólnej Polityce Rolnej.

członkostwa), PHARE[3], Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006", Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006".

Środki te najwyższy poziom osiągnęły w 2005 roku, kiedy były planowane na poziomie 3498,99 mln zł (z tego 1154,05 mln zł stanowiły środki na program SAPARD, a 1123,4 mln zł na Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006"). W latach 2006--2008 fundusze z UE były związane przede wszystkim z finansowaniem Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006". W 2009 roku finansowanie tych zadań uległo wyczerpaniu, a wydatkowanie środków istotnie się zmniejszyło w porównaniu z latami ubiegłymi (do poziomu 124,48 mln zł). Były one przewidziane już tylko w odniesieniu do Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004--2006", wygaśnięciu uległy bowiem pozostałe programy dotychczas finansowane[4].

Jeśli wziąć pod uwagę prefinansowane środki z UE, przeznaczone na wydatki w Budżecie Środków Europejskich w 2014 roku, tj. na rolnictwo, rozwój wsi, rynki rolne, rybołówstwo (wraz z Budżetami wojewodów i rezerwami celowymi) w kwocie 26 150 mln zł, to stanowią one 32,54% ogółu środków pochodzących z UE (80 353,7 mln zł). Udział w niej wydatków z Budżetu Rolnego Środków Europejskich przeznaczonego dla Polski był wyższy od tego w 2013 roku (28,8%) i w 2012 roku (28,4%), głównie ze względu na spadek ogólnej sumy środków przekazywanych Polsce przez UE w 2014 roku. Odsetek ten wykazuje od kilku lat tendencję spadkową. Licząc od 2006 roku, tj. roku poprzedzającego bieżącą perspektywę finansową 2007-2013 – 43,3% środków z UE wpłynęło do omawianego sektora, a w latach kolejnych odpowiednio: w 2007 roku – 43,28%, w 2008 roku – 41,49%, a w 2009 roku – 48,49%. Po 2010 roku udział ten sukcesywnie zaczął się zmniejszać, m.in. ze względu na zrealizowanie części założonych zadań do poziomu 35,9%, i odpowiednio w 2011 roku – 31,9%, i – jak wspomniano – w 2012 roku – 28,4%, w 2013 roku – 28,8%, a w 2014 roku – 32,54% [Czyżewski i Matuszczak 2011].

Wspólnej polityce rolnej i rybackiej wyrosła więc konkurencja w zakresie tytułów, na które są wydatkowane środki przekazywane Polsce przez UE, w głównej mierze w postaci programów realizowanych z udziałem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Tłumaczy to względny spadek udziału wspólnej polityki rolnej i rybackiej we wspólnotowej polityce gospodarczej UE. Beneficja polskiego sektora rolnego i ry-

[3] Program PHARE (ang. *Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*) powstał w 1989 roku w celu udzielania materialnej pomocy państwom kandydującym do Wspólnot Europejskich. Zaniechany w 2007 roku na rzecz nowego programu Instrument Pomocy Przedakcesyjnej.

[4] Więcej na temat środków UE przewidzianych dla Polski w początkowych latach członkostwa w UE – zobacz: Czykier-Wierzba [2005]. Jak wyjaśniono wyżej, zgodnie z ustawodawstwem Unii Europejskiej, zadania z zakresu programów operacyjnych czy wspólnej polityki rolnej i rybackiej są prefinansowane przez budżety krajowe państw członkowskich. Następnie zweryfikowane pozytywnie wydatki są zwracane przez UE w określonych terminach. Od 1.01.2010 roku plan wydatków budżetowych na prefinansowanie jest ujęty w Budżecie Środków Europejskich. W badanym okresie środki te systematycznie wzrastały od pierwszego roku członkostwa (3405,5 mln zł w 2004 roku), z wyjątkiem wspomnianego już 2010 i 2012 roku. Korzystanie ze środków unijnych w ramach funduszy strukturalnych czy programów pomocowych wymaga również odpowiedniego ich współfinansowania i finansowania.

bołówstwa z tytułu finansowego wsparcia przez środki przekazane przez UE pozostaną jednak w 2014 roku nadal wyraźne. Można szacować, iż o ile na 1 zł wniesionej przez Polskę składki do budżetu ogólnego UE przypadło w 2014 roku 4,52 zł ze środków przekazanych przez UE (w 2013 roku było to 4,73 zł, w 2012 roku – 4,64 zł, w 2011 roku – 4,56 zł, w 2010 roku – 3,48 zł, w 2009 roku – 2,69 zł, w 2008 roku – 3,77 zł, w 2007 roku – 2,53 zł, a w 2006 roku – 2,44 zł), to z tego w 2014 roku 1,47 zł (tj. proporcjonalnie do 32,54% udziału) będzie przeznaczone na cele i zadania budżetu rolnego Polski. W poprzednich latach odpowiednie liczby wynosiły: w 2013 roku – 1,36 zł, w 2012 roku – 1,32 zł, w 2011 roku – 1,53 zł, w 2010 roku – 1,50 zł, w 2009 roku – 1,30 zł, w 2008 roku – 1,56 zł, w 2007 roku – 1,10 zł, a w 2006 roku – 1,06 zł (średnia za okres 2006-2014 wynosi 1,36).

Powyższe wyliczenia i obserwacje należy uzupełnić stwierdzeniem, iż wydatkowaniu z krajowego budżetu jednej złotówki na współfinansowanie i finansowanie podstawowych celów Wspólnej Polityki Rolnej[5] ogółem w łącznej wysokości 2992,8 mln zł w 2014 roku towarzyszy 8,74 zł wydatkowanych z Budżetu Środków Europejskich – ogółem 26 150 mln zł na wymienione cele. Począwszy od roku poprzedzającego perspektywę 2007-2013 wzrastał on systematycznie, tj. wynosił odpowiednio w 2006 roku – 2,44 zł, w 2007 roku – 2,53 zł, w 2008 roku – 3,77 zł, z wyjątkiem 2009 roku, kiedy to spadł do 2,41 zł oraz 2010 roku, od którego ponownie zaczął wzrastać – 2,67 zł, by już w 2011 roku wynieść 4,81 zł, w 2012 roku – 5,02 zł, a w 2013 roku – 7,51 zł. Interesujące, iż wskaźnik ten w 2014 roku ponownie wyraźnie wzrasta w stosunku do lat poprzednich. Tłumaczy to porównanie wydawanych na wyżej zaznaczone cele środków z budżetu krajowego i dowodzi równocześnie, iż zostały one, wraz ze zwiększonym finansowaniem z BŚE, odpowiednio zredukowane.

PODSUMOWANIE

Podsumowując, należy stwierdzić, że od wielu lat rząd konsekwentnie i w coraz większym stopniu wiąże rozwój krajowego rolnictwa, wsi i obszarów wiejskich ze środkami pomocowymi z UE, co potwierdza tezę, iż nasila się tendencja do „uzależnienie" od budżetu UE sektora rolnego w Polsce. Udział środków unijnych w łącznych wydatkach budżetu krajowego na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne wraz z KRUS systematycznie wzrastał w badanym okresie. W 2004 roku wynosił on zaledwie 25,1%, w 2005 roku już 41%, w 2006 roku – 46,5%, z wyjątkiem 2007 roku, kiedy to spadł do 39%, co powtórzyło się w 2008 roku – 35%, by ponownie dynamicznie wzrastać od 2009 roku – 49,9%, w 2010 roku – 71,26%, w 2011 roku – 79,93%, w 2012 roku – 77,53%, w 2013 roku – 89,09%, a w 2014 roku aż 97,09%. Liczby te dowodzą nasilającej się tendencji do wzrostu udziału pomocy unijnej w wydatkach budżetowych na

[5] Tj. płatności bezpośrednich i pozostałych, realizowanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, programów unijnych wykonywanych przez Agencji Rynku Rolnego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich na lata 2007-2013", Programów Operacyjnych w ramach Narodowej Strategii Spójności (NSS) realizowanych w latach 2007--2013, a zapisanych w rezerwach celowych Budżetu Państwa oraz środków na pożyczki BGK na prefinansowanie zadań PROW 2007-2013.

rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne oraz rybołówstwo w Polsce, przy czym wskazują, iż w 2014 roku tendencja ta się nasiliła, natomiast udział środków unijnych w krajowym budżecie rolnym wraz z KRUS wzrośnie o kolejne 6% i będzie niewiele niższy od poziomu krajowego budżetu rolnego, co oznacza jego zwielokrotnienie [Czyżewski 2013].

LITERATURA

Coroczne opinie budżetu rolnego dla lat 2000-2014 sporządzone przez Andrzeja Czyżewskiego w formie ekspertyz dla Kancelarii Senatu RP bazujących na analizie projektów i wykonania ustaw budżetowych za poszczególne lata.

Czyżewski A., 2013. Krajowe i unijne finansowanie wydatków w budżecie rolnym Polski w 2013 roku – udziały i proporcje. Rocz. Nauk. SERiA 15, 5, 43-47.

Czyżewski A., Matuszczak A., 2011. Krajowy i unijny budżet rolny dla Polski. Próba określenia proporcji, współzależności oraz efektów dla sektora rolnego. W: Ocena projekcji budżetowych UE dotyczących kolejnego okresu programowania w kontekście Wspólnej Polityki Rolnej. Program Wieloletni 2011-2014. Red. B. Wieliczko. IERiGŻ-PIB, Warszawa, 79-125.

Czyżewski A., Matuszczak A., 2012. Wydatki na sektor rolny w Polsce w budżecie centralnym i budżetach wojewodów w latach 2000-2012 oraz możliwości ich przesunięć w kontekście przewidywanych zmian WPR 2014-2020. W: Ocena projekcji budżetowych UE dotyczących kolejnego okresu programowania w kontekście Wspólnej Polityki Rolnej. Program Wieloletni 2011-2014. Red. B. Wieliczko. IERiGŻ-PIB, Warszawa.

Czykier-Wierzba D., 2005. Wpływ pomocy Unii Europejskiej na wzrost konkurencyjności polskiej gospodarki i rolnictwa. W: Kwestia agrarna w Polsce i na świecie. Red. M. Adamowicz. SGGW, Warszawa, 351-359.

RELATIONSHIPS BETWEEN NATIONAL AND EU LONG-TERM FUNDING BUDGET EXPENDITURE ON THE AGRICULTURAL SECTOR IN POLAND

Summary. The aim of this article was to evaluate the growth of the funds directed from the national budget and the EU in the implementation of agricultural policy in Poland in the long term – in the period 2000-2014 (15 years) highlighting the period before and after accession to the EU, as well as particular emphasis on the first full budget perspective (2007-2013), in which Poland participated. Overall expenditure was studied in national and EU agricultural budget on the agricultural sector in Poland. This provided a basis to illustrate the relationship of national and EU funding budget expenditure of the Polish agricultural sector.

Key words: EU funding, national budget, agriculture

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 28.03.2014

Do cytowania – For citation: Czyżewski A., Matuszczak A., 2014. Relacje pomiędzy krajowym i unijnym finansowaniem wydatków budżetowych na sektor rolny w Polsce w długim okresie. J. Agribus. Rural Dev. 1(31), 21-29.